

Lieta C-243/20

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2020. gada 5. jūnijs

Iesniedzējtiesa:

Polymeles Protodikeio Athinon (Grieķija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 5. maijs

Prasītāji:

DP

SG

Atbildētāja:

Trapeza Peiraios AE

Pamatlietas priekšmets

Prasība atzīt par negodīgiem noteikumus, kas ir ietverti ar patērētājiem noslēgtā bankas līgumā

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

LESD 267. pants, Direktīvas 93/13/EEK interpretācija

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Direktīvas 93/13/EEK 8. pants, kas paredz iespēju dalībvalstīm pieņemt visstingrākos noteikumus, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts var savās valsts tiesībās netransponēt Direktīvas 93/13/EEK 1. panta 2. punktu un atļaut

- pārbaudīt tiesā noteikumus, kuros ir atspoguļotas imperatīvo vai dispozitīvo tiesību normas?
- 2) Vai var uzskatīt, ka Direktīvas 93/13/EEK 1. panta 2. punkta pirmā un otrā daļa [tulk. piez.: Direktīvas 93/13 latviešu valodas redakcijā otrās daļas nav], lai gan nav konkrēti transponētas Grieķijas tiesībās, ir pieņemtas netieši, atbilstoši minētās direktīvas 3. panta 1. punkta un 4. panta 1. punkta saturam, kā tas ir transponēts Likuma Nr. 225[1]/1994 [2.] panta [6.] punktā?
  - 3) Vai negodīgo noteikumu un to darbības jomas jēdzienos, kas definēti Direktīvas 93/13/EEK 3. panta 1. punktā un 4. panta 1. punktā, ietilpst izņēmums, kas ir paredzēts minētās direktīvas 1. panta 2. punkta pirmajā un otrajā daļā [tulk. piez.: Direktīvas 93/13 latviešu valodas redakcijā otrās daļas nav]?
  - 4) Vai starp patērētāju un kredītiestādi noslēgta kredītlīguma noteikums, kas atspoguļo kādas dispozitīvas dalībvalsts tiesību normas saturu, var tikt iekļauts līguma vispārīgo nosacījumu negodīguma pārbaudē atbilstoši Direktīvas 93/13/EEK normām, ja par šo noteikumu nav notikusi atsevišķa apspriešanās?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.), it īpaši 1. panta 2. punkts un 8. pants.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Civilkodeksa [*Codice civile*] 291. pants: “Kad runa ir par Grieķijā maksājamu naudas parādu ārvalstu valūtā, parādniekam, ja nav panākta citāda vienošanās, ir tiesības veikt maksājumu valsts valūtā, pamatojoties uz tābrīža ārvalstu valūtas maiņas kursu maksājuma brīdī un vietā.”

Likums Nr. 2251/1994 “Par patērētāju aizsardzību” (*FEK A' 191*, ar grozījumiem), it īpaši 2. panta 6. punkts.

Īss fakts un pamatlietas izklāsts

- 1 2004. gada 3. septembrī tika noslēgts pa daļām atmaksājams hipotekārā aizdevuma līgums starp prasītājiem aizņēmēju statusā un atbildētāju aizdevējas statusā, ar kuru atbildētāja piešķīra prasītājiem hipotekāro aizdevumu 100 000,00 EUR apmērā kopumā uz 30 gadiem. Aizdevuma līgumā bija paredzēta mainīga procentu likme un bija panākta vienošanās, ka tā tiks aprēķināta saskaņā ar EURIBOR starpbanku likmi, pamatojoties uz 360 dienām gadā.

- 2 2007. gada sākumā atbildētāja ar savu darbinieku starpniecību piedāvāja prasītājiem grozīt aizdevuma līgumu un konvertēt aizdevuma valūtu no EUR Šveices frankos (CHF), sniedzot viņiem informāciju, ka LIBOR likme salīdzinājumā ar EURIBOR esot jūtami zemāka, ar attiecīgi mazākām aizdevuma atmaksas ikmēneša izmaksām.
- 3 2007. gada 26. martā puses noslēdza papildaktu, ar kuru tika grozīts sākotnējais hipotekārais aizdevuma līgums un ar kuru aizdevuma valūta tika konvertēta no EUR Šveices frankos. Minētajā papildaktā bija panākta vienošanās, ka aizdevuma atlikums, kas 2007. gada 26. martā bija 95 726,36 EUR, 2007. gada 17. aprīlī tikšot konvertēts Šveices frankos. Turklāt bija iekļauta vienošanās, ka aizdevuma procenti par pirmajiem trīs gadiem būs fiksētas likmes procenti 3,65 % gadā, savukārt pēc trīs gadiem procentu likme būtu kļuvusi mainīga, aprēķināta saskaņā ar LIBOR starpbanku likmi par Šveices franku, pamatojoties uz 360 dienām gadā.
- 4 2007. gada 25. jūnijā tika noslēgts jauns tā paša aizdevuma līguma grozījums, ar kuru tika panākta vienošanās, ka neatmaksātais aizdevuma atlikums, kas 2007. gada 16. jūnijā bija 95 362,84 EUR, 2007. gada 17. jūlijā tikšot konvertēts Šveices frankos atbilstoši nosacījumiem un ievērojot vienošanās, kas sīki aprakstīti iepriekšējā grozīšanas līgumā. Saskaņā ar šo jauno grozīšanas līgumu aizdevuma procenti par pirmajiem trīs gadiem bija norunāti kā fiksētas likmes procenti 3,9 % gadā, savukārt pēc trīs gadiem procentu likme būtu kļuvusi mainīga, aprēķināta saskaņā ar LIBOR starpbanku likmi par Šveices franku, pamatojoties uz 360 dienām gadā.
- 5 Minētā grozīšanas līguma 4.5. noteikums ir formulēts šādi:

“Aizņēmējs atmaksās aizdevumu Šveices frankos vai līdzvērtīgā apmērā (ekvivalentā) EUR valūtā, kas konvertēts no Šveices frankiem un aprēķināts maksājuma veikšanas dienā pēc attiecīgās valūtas maiņas likmes, kas izriet no valūtu starpbanku tirgus. Minētā cena būs augstāka par tābrīža cenu, par kādu Banka pārdod Šveices franku un kas ir norādīta Bankas ikdienas valūtu maiņas kursu biļetenā.”
- 6 Tā paša grozīšanas līguma 3. punkta 8.1. noteikumā cita starpā ir noteikts, ka “aizdevuma līguma izbeigšanas gadījumā, papildus šajā līgumā paredzētajām sekām, Bankai tāpat ir tiesības (bet ne pienākums) konvertēt EUR valūtā parāda atlikumu, kura samaksas termiņš vēl nav iestājies, pamatojoties uz tās tābrīža Šveices franka pārdošanas cenu, kas izriet no Bankas ikdienas valūtu maiņas kursu biļetena, dienā, kad viss parāds tiek konvertēts EUR, un piemērot tam nokavējuma procentus, kas aprēķināti saskaņā ar tābrīža procentu likmi, ko Banka piemēro hipotekārajiem kredītiem, pieskaitot peļņu un Likumā Nr.128/1975 paredzēto nodevu, kam pieskaitīti 2,5 procentpunkti. Ja būs spēkā lielāka apmēra nokavējuma procenti, tie tiks piemēroti”.

- 7 Līdz 2015. gadam aizdevuma ikmēneša maksājumi tika regulāri maksāti, un pēc prasītāju apgalvojuma, viņi bija pārliecināti, ka atmaksājamā aizdevuma pamatsumma līdz ar ikmēneša maksājumu samaksu pakāpeniski samazinās.
- 8 Saskaņā ar prasītāju apgalvojumu, minēto noteikumu piemērošanas dēļ un dēļ saistībām atmaksāt aizdevumu, pamatojoties uz valūtu maiņas kursu, kas ir spēkā maksājumu veikšanas brīdī, lai gan viņi esot parāda atmaksai kopumā samaksājuši 98 298,62 EUR, atbildētāja viņiem paziņoja, ka 2018. gada 17. aprīlī viņu atmaksājamais parāds tikai aizdevuma pamatsummas segšanai esot 87 858,78 EUR.
- 9 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos faktus, prasītāji 2018. gada 17. septembrī cēla prasību *Polymeles Protodikeio Athinon* (Atēnu pirmās instances tiesa vairāku tiesnešu sastāvā) (Grieķija), cita starpā lūdzot atzīt par spēkā neesošiem minētos aizdevuma līguma grozīšanas aktus kā negodīgus Likuma Nr. 2251/1994 2. panta 6. un 7. punkta izpratnē un saskaņā ar Civilkodeksa 281. pantu, kas aizliedz ļaunprātīgi izmantot tiesības.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 10 Prasītāji apgalvo, ka atbildētāja viņus nekad nav informējusi par valūtas maiņas kursa risku – nedz sniedzot informāciju pirms līguma noslēgšanas, nedz sniedzot līguma informāciju, savukārt viņiem nebija nepieciešamo zināšanu, lai izprastu minēto risku. Prasītāji apgalvo, ka viņi nolēma saņemt minēto aizdevumu Šveices frankos pēc kāda atbildētājas darbinieka priekšlikuma, kas to bija uzrādījis kā visizdevīgāko piedāvājumu samazinātās procentu likmes dēļ, nebrīdinot viņus par šajā līgumā apslēptajiem ārvalstu valūtu maiņas kursa riska draudiem, lai gan zināja, ka prasītājiem nav ienākumu Šveices frankos. Šveices franka maiņas kursu pret EUR svārstību dēļ nozīmīga ikmēneša maksājumu daļa tika zaudēta; savukārt, ja atbildētājas darbinieki būtu informējuši prasītājus par valūtas maiņas kursa risku ietekmi un tās sekām, prasītāji nebūtu konkrēto līgumu slēguši.
- 11 Prasītāji apgalvo, ka strīdīgie aizdevuma līguma noteikumi (3. punkta 4.5. un 8.1. noteikums), kas paredz viņu saistību izpildi pret Banku vai nu noteiktajā valūtā vai EUR, pamatojoties uz tābrīža noteiktās valūtas pārdošanas cenu katra maksājuma veikšanas dienā, ir negodīgi un tāpēc *nulle ipso jure* atbilstoši Likuma Nr. 2251/1994 2. pantam. Pirmkārt, nav skaidrs un saprotams minētā noteikuma iekļaušanas ekonomiskais iemesls, nedz no tā izrietošās ekonomiskās sekas attiecībā uz kopējo galīgo atmaksājamo summu, tā ka minētais noteikums pārkāpjot pārskatāmības principu. Otrkārt, noteikumā ir maz skaidrības par atmaksājamo maksājumu un pamatsummas svārstību kritērijiem, ļaujot bankai tos vienpusēji noteikt jebkurā brīdī, tai pašai iepriekš nezinot specifiskus un saprātīgus kritērijus, kas katru reizi nosaka valūtas maiņas kursu.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma īss izklāsts

- 12 Prasītāji cita starpā lūdz, lai negodīguma dēļ tiktu atzīti par spēkā neesošiem aizdevuma līguma grozīšanas līgumi, it īpaši 1. punkta trešās daļas 4.5. un 8. noteikuma negodīguma dēļ. Minētie noteikumi pēc būtības pārņem (dispozitīvo tiesību) normu, kas minēta Civilkodeksa 291. pantā. Tātad šajā lietā ir jānosaka, vai iesniedzējtiesa var pārbaudīt minēto noteikumu negodīgumu. Primārais šādam vērtējumam piemērojamais tiesiskais regulējums ietver, pirmkārt, Direktīvas 93/13 normas un, otrkārt, Likuma Nr. 2251/1994, ar ko minētā direktīva tika transponēta Grieķijas tiesībās, normas. Jānorāda, ka, transponējot direktīvu Grieķijas tiesībās, netika konkrēti transponēta 1. panta 2. punktā paredzētā norma, kas neļauj pārbaudīt tādu noteikumu negodīgumu, kuri atspoguļo imperatīvo (vai arī dispozitīvo) tiesību normas.
- 13 Atšķirību Grieķijas judikatūrā iemesls rada jautājumu, vai iepriekš minētais izņēmums, kas paredzēts Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā, lai gan konkrēti nav transponēts Grieķijas tiesībās, var tikt uzskatīts par transponētu interpretācijas līmenī, ar tādām sekām, ka nevar tikt pārbaudīts tāda aizdevuma līguma noteikuma negodīgums, kurā ir pārņemta kāda tiesību norma, un šajā lietā – Civilkodeksa 291. panta norma.
- 14 *Areios Pagos* (Kasācijas tiesa) (Grieķija) plēnumā ar tiesnešu balsu vairākumu spriedumā Nr. 4/2019 nosprieda, ka, lai gan minētais izņēmums nav transponēts valsts tiesībās ar specifisku un konkrētu likuma normu, tas tomēr ir jāuzskata par iekļautu tiesiskajā regulējumā, pamatojoties uz Eiropas tiesībām atbilstošu interpretāciju. Saskaņā ar Likuma Nr. 2251/94 2. panta 6. punktu: “Ir aizliegti un spēkā neesoši tādi vispārīgie darījuma nosacījumi, kuru rezultātā rodas ievērojama nelīdzsvarotība līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Kāda līgumā iekļauta vispārīga nosacījuma negodīgums tiek vērtēts, ņemot vērā preču un pakalpojumu – līguma priekšmeta – raksturu, tā mērķi, visus specifiskos apstākļus līguma noslēgšanas brīdī un visus pārējos tā paša līguma vai kāda cita līguma, no kā tas atkarīgs, noteikumus.” Tāpēc atbilstoši Likumam Nr. 2251/1994, lai kāds vispārīgs darījuma nosacījums (VDN) būtu negodīgs, tam jārada “ievērojama nelīdzsvarotība līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam”. Ja tomēr konkrētais nosacījums atspoguļo kādu imperatīva vai dispozitīva rakstura valsts tiesību normu, tad pēc definīcijas nevar būt nedz nelīdzsvarotības līgumslēdzēju pušu starpā, nedz līguma noteikuma negodīguma. Līdz ar to šāds nosacījums pēc definīcijas tiek izslēgts no Likuma Nr. 2251/1994 piemērošanas jomas. No tā izriet, ka šādā gadījumā pastāv ārvalstu valūtā izteikts parāds, bet parādniekam tiek dota iespēja alternatīvi veikt maksājumu, kas atšķiras no sākotnēji maksājamā, un konkrēti vietējās valsts valūtā, pamatojoties uz tābrīža ārvalstu valūtas maiņas kursu maksājuma veikšanas brīdī un vietā. Šāda veida nosacījums aizdevuma līgumā starp banku un aizņēmēju atspoguļo Civilkodeksa 291. panta normas saturu un attiecīgi nepastāv nedz nelīdzsvarotība līgumslēdzēju pušu starpā, nedz attiecīgā nosacījuma negodīgums.

- 15 Iesniedzējtiesas tiesnešu vairākums piekrīt viedoklim, ko iepriekš minētajā *Areios Pagos* (Kasācijas tiesa) (Grieķija) plēnuma spriedumā paudis tā mazākums. Atbilstīgi šim viedoklim pat interpretācijas līmenī nevar uzskatīt, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā paredzētais izņēmums, kas nav konkrēti transponēts valsts tiesībās ar Likumu Nr. 2251/1994, ietilpst minētā likuma 2. panta 6. punktā noteiktajā normā. Ja valsts likumdevējs būtu vēlējies tā transponēšanu, tas to būtu specifiski un konkrēti izdarījis, un katrā ziņā izņēmumi no noteikuma (ka visi VDN ir jāpārbauda no to negodīguma viedokļa) ir jāinterpretē šauri un stingri, tā, lai minētais noteikums netiktu pārkāpts. To attaisno fakts, ka ar Direktīvu 93/13 ir veikta tikai daļēja valstu tiesisko regulējumu negodīgo noteikumu jomā saskaņošana un minimālo saturu saskaņošana, kā izriet no 12. apsvēruma, saskaņā ar 8. pantu atļaujot dalībvalstīm pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni. Tas tiek panākts, netransponējot tās direktīvas normas, kuras ierobežo patērētāja aizsardzības jomu, kā gadījumā ar 1. panta 2. punktā paredzēto normu, kas netika transponēta valsts tiesībās, lai gan Likumā Nr. 2251/1994 vēlāk tika izdarīti grozījumi. Tā kā valsts tiesībās apzināti nav transponēts direktīvas 1. panta 2. punktā paredzētais izņēmums, minētā direktīva saistībā ar netransponēto normu nerada tiešas horizontālas sekas privāto pušu starpā, un nav arī iespējama direktīvas būtībai un mērķiem atbilstoša valsts tiesību interpretācija, jo tā izraisītu patērētāja visaugstākā aizsardzības līmeņa, ko likumdevējs ir vēlējies panākt ar Likumu Nr. 2251/1994 (netransponējot direktīvas 1. panta 2. punktā paredzēto izņēmumu), samazināšanu un tātad būtu nepieņemama interpretācija, *contra legem* valsts tiesībām.
- 16 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šajā lietā pastāv šaubas par Direktīvas 93/13 normu interpretāciju un, konkrētāk, par jautājumu, vai šīs direktīvas 1. panta 2. punkta norma ir vai nav piemērojama gadījumā, kad minētā tiesību norma nav konkrēti transponēta valsts tiesībās, un šajā lietā – Grieķijas tiesībās. Tāpēc tā uzskata par nepieciešamu vērsties par šo jautājumu Tiesā, jo minētais vērtējums ir ievada jautājums, lai konstatētu konkrētā aizdevuma līguma spēkā neesamību tā 3. punkta 4.5. un 8.1. noteikuma negodīguma dēļ. Gadījumā, ja tiktu uzskatīts, ka šis izņēmums nav iekļauts Grieķijas tiesībās, iesniedzējtiesa varētu atzīt minētos nosacījumus par spēkā neesošiem to negodīguma dēļ, savukārt šāda iespēja nepastāvētu gadījumā, ja šo izņēmumu varētu uzskatīt par faktiski iekļautu Grieķijas tiesībās interpretācijas līmenī.
- 17 Jānorāda, ka iesniedzējtiesas tiesnešu vairākums uzskata, ka, tā kā minētā Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta norma nav konkrēti transponēta Grieķijas tiesībās, tā nav piemērojama, līdz ar to Grieķijas tiesas var pārbaudīt tādu noteikumu negodīgumu, kuri atspoguļo imperatīvo (vai arī dispozitīvo) tiesību normas. Tomēr, kā jau redzējām, pastāv uzskats, ka minētais izņēmums ir jāuzskata par raksturīgu Likuma Nr. 2251/1994 2. panta 6. punkta tiesību normai, pamatojoties uz Eiropas tiesībām atbilstošu interpretāciju. Jāatzīmē, ka ar minēto tiesību normu pilnībā ir transponēts Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts un 4. panta 1. punkts. Atbilstoši minētajam viedoklim, no tā izriet, ka tādu noteikumu

negodīguma, kuri atspoguļo imperatīvo (vai arī dispozitīvo) tiesību normas, pārbaudes nepieļaušana var tikt uzskatīta par raksturīgu minētās direktīvas 3. panta 1. punktam un 4. panta 1. punktam. Šāda pieeja minētās normas interpretācijai ir viens no Tiesai uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

- 18 Viens no iesniedzējtiesas iztiesājošā sastāva locekļiem uzskata, ka konkrēto juridisko jautājumu jau ir izlēmusi *Areios Pagos* (Kasācijas tiesa) (Grieķija) savā plēnumā un ka šāda lieta ir jāskata iesniedzējtiesai, un spriedums jāpieņem gan faktiskajā, gan juridiskajā aspektā, bez nepieciešamības uzdot Tiesai jebkādu prejudiciālos jautājumus.

DARBA VERSIJA